

Valentin Vodnik

Pesme

Pesme
Valentin
Vodnik

Spisano:	1840
Viri:	Pésme Valentina Vodnika, V' Ljubljani: J. Blaznik, 1840; (COBISS) ^[1] Gl. tudi: [2]
Dovoljenje: 	To delo je v javni lasti , ker so mu avtorske pravice potekle.
Stopnja obdelave: 	To besedilo je pregledalo več urejevalcev in je brez tipkarskih in slogovnih napak.

Naj pésem umétna
Naj mértjena bo
Nikdar ni perjétna
Ak žali vuhó.

Na moje rojake

Krajnc! toja zémła je zdráva,
Za pridne njé léga najpráva,
Polje, vinograd,
Góra, morjé,
Rúda, kupčía,
Tebe redé.
Za vuk si prebrisane glave,
Pa čédne nu terdne postave;
Iše te sréča,
Um ti je dan,
Najdel jo bóš, ak
Nisi zaspán.
Glej stvarnica vse ti ponudi,
Li jemat od njé ne zamudi,
Leniga čaka
Stergan rokál,
Palca beraška
Prazni bokál.

Zadovolni Krajnc

Od straže Hravaške
Gor sónce mi pride,
V' nógrade Láške
Po póldne zaide;
Z' Benéškiga morja
Jug čelo poti,
Od štájerca bórja
Per dél' me hladi.
Mi brazdio konjíči
Za hajdo, pšeníco,
Netrudni deklíči,
Pa belio tančico;
Kaj maram, se kruha
Persluži zadost,
Ni sile trebuha
Okolí mi nost.
Imám oblačílo
Domačga padvána,
Ženica pa krilo
Iz pravga mezlána;
Se svéti na lice
Ko pirh moj skarlát,
Nje šapel, jeglice,
Nje modric je zlat.
Rad pléšem okrogle,
S' pèto glas dájam,
Premetem vse vogle,
Se v cépa dva májam;
Nožíca pa Mince
Za mano drobni,
Pobéra stopince,
Se v króge vertí.
Na žgancih tropine,
Pa kisliga zéla,
Bob, kaša, vse mine,
Ko pridem od déla;
Al bodi pogača,
Klobasa, al sók,

Al kar se obrača
Na ražnu okrog.
Za vsako povéle,
Mam žídano volo,
Za branbo dežele,
Al hóditi v' šolo:
Povsoti se maham
Ko čverst korenák,
Pa delam, pa baham,
Pa piem tabák.

Novo léto

Naváda je vóšit
Nov' léto priti,
Al rés al z' jezikam,
More se striti,
Délavcu nese
Bogate dari,
Pratkarja časi
Tud kaj doleti.
Pervóšim en konec
Starmu bolniku,
Dolgove pobrisat
Leinmu dolžniku;
Zdravniku grobe
Pogosto gnojít,
Doktarju srečno
Vse pravde dobit.
Sleparju saj nékej
Vrednosti plačat,
Tim dnarje ki znajo,
Z' njimi obračat;
Zdiha katira
Žé dolgo možá,
En' zaročéni
Ne več k' enigá.
Ohranit poštenim
Njih dobro volo,
Hinavcu pométat
Enajsto šolo;

Mladmu perženit
Zadosti petic,
Babi jezíčni
Obilno novíc.
Prijznost in pokoj
Célimu světu,
Zakonskim lubezen,
Saj eno létu;
De čebelarju
Vse muhe rojé,
Kmetu de děž po
Prijatlih negré.
Rastergane norce
Al skrite v' žamet
Želím deb létas
Srečala pamet;
Birtu pokredat
Tram, sténo, nu strop;
Pivcu porajtat
Prèdn ide v grob.
Bogatmu sromaku
Polno mošnico,
De lahko za Pratko
Verže petíco;
Ako pak ima
Per lanskim ostàt,
Pojde moj trebuh
Pod rébra vasvát.

Veršác

Narviši snežník za Triglavam.
Na Verčacu doli sédi,
Neznan svét se teb odprè;
Glej med sivih pléš v' srédi
Zarod žlahtnih rôž cvetè.
Sklad na skladu se zdvigúje
Golih verhov kamni zíd,
Večni Mojster vkazuje:
Prid zidár se les učít.
Divja koza prosto skače,

Od muh daleč je govéd,
Planšar z' Mino po domače,
Po sneg' lovic iše sléd.
Ak vihář drevi valòve,
Beži v' skale plašni trop,
Stresa votli glas bregòve,
Grom majè nebežki strop.
Kmalo sonce čisto seje,
Iz jezér slokrat bleší;
Star mecesen redí veje,
Vétru, simi v' bran stojí.
Tukaj bistra Sava zvira
Mati pevske umnosti,
Jezér dvanajst kup nabira
Šola zdrave treznosti.
Tje pogledaj na višáve,
Kir Triglar kupí v' nebó;
Štej snežnikov goličáve,
Kar derží nardalj okó.
Tamki ravno Forlanío
Benečansko tu morjé
Dol globoko Hravatio
Švajca béle gor glavé.
Bliz je polje Goratána,
Orat vidim Štajerca,
Bližni sosed mi Lublána,
Silska, Trolska majerca.
Pod velikim tuki Bógam
Breztelesni bit želím,
Čiste sape sréd mej krógam
Menim de na neb' živím.

Pravlica (Fabula)

Kós inu Sušic

(mesec, to je sip inu zadni krajc mesca Marcu)

Kós prepéva, gnézdo znaša,
Lepi Sušic gori gré
Nasmeóči kósa práša:
Poješ tako zgódi že?
Kdo bo branil rneni péti,
Ženil se je včéri brat,
Jutri mislim Lubco vzéti,
Ravno vabim, bodi svat!
Vse prezgódi ti ropóčeš,
Véš de še li gori grém?
Gor al doli, kamer hočeš,
De se ženim, li to vém.
Dobre volje, vuka, raja,
Štirji godci mu pojó:
Bom za vreme prašal Mlaja?
Sej violce že cvetó.
Polni mesec se preverne,
Mogle žene, burjo dà,
Hrib, dolíne snég pogerne,
Mraza vmira violica.
Nazaj Sušic mem perderzne,
Kaj t' je kos, ne poješ več?
Eh kaj! — brat mi včéri zmerzne,
Danes pa je moja preč.
Kamer tvoja slá ti kaže,
Preveč nagli nimaš bit;
Stara Pratkan se ne zláže:
Sušic ima rep zavít.

Pravlica

Sraka inu Mlade

Sraka Mláde je svaríla:
Preveč blizo hiš grestè,
Vas bo nagla smert pobíla,
Niste dovol pametnè.
Kader človek se perpogne,
Ali séga dol na tla,
Vsaka naj se hiter ogne,
On pobéra kamenà.
Če je taka, rekó Mlade,
Kaj pa bo začéti nam,
Ak se človek tih perkrade,
Nese kamen za herbtam?
Stara pravi: to je zmóta,
Vse po svét' na róbe gré,
Doživéla kaj sim sróta?
Jajce več ku puta vé!

Pravlica

Némški in krajnski kojn

Nemški kojn slovénimu reče:
Brate kaj medlíš na cést'?'
Ti li noga, glava neče,
Al se teb nelubi jést?
Mene v' dobri versti májo,
Men se trikrat ovs ponúd',
Čiste noge mi jegrajo,
Vrat nosim ko labúd.
Krajnska pára milo pravi:
Tud bi lahko jes bil tak,
Al tepejo me po glavi,
Lačni morem stati v' mlak'.

Pravlica

Lepó sta ravnàla
Ptelínčika dva,
Vkúpi zobála,
Perjatla sta blá.
Je puta pertekla
En zerno pobrat,
Lubézen ih spekla,
Začéla se klat.

Plesár

Sim v' Lublán'
Dobro poznán
Mestu, Pred méstam,
Nu na Polán'.
Jéd se ne vprè,
Dol rado grê,
Žganci, kapuni,
Zajic, vsè.
Men diši pít,
Kar je nalít',
Marvin, al Draga,
Al Pikólít.
Naj raji spím,
Plésat učím,
Pravim, in lažem,
Norce lovím.

Star pévic ne boj se péti

Čebélca visôko
Gori v' planíne
Perlétna si vúpaš
Snéžne na bríne?
Si létala nisko,
Zbérala cvétje,
Nanášala mladim
Célo polétje.
Kraléva te róža
Vab' na višave,

Te mática pošle
V' goličáve.
Hitíš prot oblakam,
Nič ti nemáraš,
Tvoj ród je nebeški,
Ti se ne stáraš.
Neboj se mi pésma,
Ak si globóko,
Naj béli se glava,
Stópi visóko.
Anakreon sivčik
Na gosli poje,
Mej lasce rumène
Zapléta svóje.

Moj spominík

Kdo rojen prihodnih
Bo meni verjél,
De v' lejtih nerodnih
Okrogle sim pel.
Ne žvenka ne cvenka
Pa bati se nič;
Živi se brez plénka
O pétju ko tič.
Kar mat je vučila,
Me mika za pet,
Kar starka zložila,
Jo lično posnét.
Redila me Sava
Lublansko poljé!
Navdale Triglava
Me snéžne kopé.
Veršaca Pernasa
Sgol svojiga znam
Inaciga glasa
Iz gosli ne dam.
Latinske, Helénske
Tevtonske vučim
Za Pevke Slovenske
Živím in gorím.

Ne hčére ne sina
Po meni ne bó,
Dovolj je spomína;
Me pesni pojó.

Bohinska Bística

Spod Lisca skaka
Bistrica
Pevska se vnéma
Iskríca.
Pojd in obrasí
S' čertamí
Živo mi pisaj
S' barvamí.
De se v' podobi
Beli slap
Spenjenja zvirka
Puh in hlap.
Zlata po njemu
Ribíca
Jegra po šumu
Postervca.
Po sténi pléza
Skalni sín
Objéma zelèn
Jo beršlín.
Na robu sédva
Verh Dobrav,
Kdob' se po meli
Derknit bav.
Zna se še gladka
Deržíca
Pobča k' je vzela
Bistrica.
Smukne po Vodno-
Kosovo
Butco si prašne
Nosovo
Vodica vanj za
gledana

Mlahno prestréže
Ljubiga.

Vínske Mušice

Ženicam Mušicam
Duh vinski je znan,
Od vôle jih bôle,
Je močnik neslan.
Dolénko Gorénko
Le vínček ohran',
Že take narnake
So tudi v' Lublan'.
Je mlada ga rada
Saj mércó vsak dan,
Je stara, ne mara
Se pètih ne bran',
Ga studna odljudna
Si utočí na stran,
Ni čudne nevumne,
Deb nè bil serklan.
Popívka ga cívka,
Bod slab al močan:
Pa svéta mu pèta
Po sréba še kan.

Sámce

Sim pobeč mlad v' samskim stan
Po gozdu hodim zèlenmo,
Po nebu ptíce létajo,
Preljubo gostolevajo,
Oj samski stan
Veséli dan.
Sim pobeč mlad nezàvozlan,
Za vodo hodím glóboko,
Pod verham ríbce plavajo,
Vse žíve mi zjegravajo,
Nezvézan stan
Veséli dan.
Sim pobeč mlad in še nevdan,
Po travník hodim pisanmo,

Golčice mi precvetajo,
Se sladko nasmehlavajo,
Nevdani stan
Veséli dan.
Sim pobeč mlad neóženvan
Po svetu hodím jasnimo,
Me radi povsod imajo,
Oča, mati sprejemajo,
Neženjen stan
Veséli dan.
Sim pobeč mlad nepóročvan,
Po cesti hodim široki,
Mladenke me srečavajo,
Prijazno me pozdravljajo,
Nezročen stan,
Veséli dan.
Sim pobeč mlad samčè sam svoj,
Če grem po noč' omračení,
Mi zvezde bliske miglajo,
Nebo vesel' oznanvajo,
Sam svojni stan
Veséli dan.

Milica milena

Solze pretákala
Šmarníce pléla,
Míleta čakala,
Pésnico péla:
Kaj nék odlášajo?
Sej mi je rékel.
Kaj se zanašajo?
Čas bo le tékel.
Izbica materna
Hram bód očétov,
Davno žé górnico
Men je obétav.
Res de sim jókala
Kvíško zdíhvala,
Misel mi pókala,
Bi se le vdala.

Sanja se m', — djalo je
Nékaj v' oblakih:
»Dobriga malo jè —
»Rad bi vèč takih!
»Najdla si svoljiga,
Glas ta mi pôje:
»Niga ti boljiga«
»Ves je po tvôje.
Sréča me — rêkla sim, —
Kaj sim nek rêkla?
V' lice zapêkla sim,
Pa domu têkla.
Oča mi svétvali
Svétvali mati,
Taša m' obétvali, —
Kaj se jè bati?
Kite preplétajo
Góste mi glavo,
Roke vumétvajo
Délo vse pravo.
Tastu sinovla bom
Hčerka pa taši,
Hiši navado vém
Naši jen vaši.
Milca sim mílena
Dičniga svojga,
Mile pa milen je
Serca ves mojga.
Kaj nek odlašajo?
Sej mi jè rékel,
Kaj se zanašajo:
Čas bo lé tekkel.
Skrinja natlačena?
Svétna zavéza?
Sladivka spačena?
Kdo me spodléza?
Sréča rés draga je
Čedniga lica,
Več pa mu blaga je

Serčna resnica.
Če me ne vzamejo
Mílet ne dajo;
Druj' me ne vjamejo
Grade nej' majo.
Samši bo Mílca
Jagneta pasla,
De ji bo kítica
Siva dorasla.
Solze prètakala
Proti zagrébu
Milšíga čakala
Gori na nébu.

Cvétje

Jè jablan, kosmači
Na vejah berstó,
Kje jabka oblači,
K'dar zórjo, zlató.
Pred vežo ta cvétka
Se préza muzgoč
Vsa v à-njo se Métka
Zamakne rekoč:
Oj de te cvetene!
Lepotíš mi dom
Polépšaj tud mene
Obrala te bóm.
Ta vejca bi lascam
Ta v' nedrije šla
Z' opisanim pasam
Pač zala bi bla.
Si cvétja na brati,
Je sléga kaj mar? —
Zavpijejo mati:
Lik téga nikar!
Nevumca — bi rada
Polejti sadu
Ne mojmu spomladu
Obrati cveta.

Iskrice

preslovenjane iz Laškiga

Iskrice, vsih cvétov hvala,
Vidim, de ste košatljate,
Ste veséle, se bahate,
Le zató, ker vàs je zbrala,
Kér se z' vami lepotiči
Sladka hvala mej dekliči.
Iskrice! prevzédke male,
Rêči moram, ne smém kriti.
Bólj' vam je mēj travo biti,
Bi na polji raj' ostale;
Sredi druj'ga cvetja res de
Ste presvitile, béle zvézde.
Al pod unim licam stati,
Na tim nédriju počivat',
Kjer s' ljubézen zvol' prebivat',
Vse lèpote vkupej zbrati,
Vaša hvala je zgubljena,
Vaša b'ljava zatopljena.
Bolj' je biti v cérkvi hladni;
Pred svetniki bi cvetéle,
Tam bi varno preživéle
Lepih zarij šest in dva dni:
Zdaj naročaju nabrane
Bote v' mogleju končane.
Že zaglédam, mal' 'po malo
Kako vénejo lepôte,
Ve nesrečne, ve sirote!
Preveč ognja da zerkalo,
Žarje preveč na vas méče
Oko sladke vse goréče.
Ble z' menoj préd govorile,
»Ne hodite,« bi bil rékel,
»Na ta modric, vas bo spékel,
Vas obervi posmodíle:
Za svèt nedrija ne prašat',
Na očí se ne zanašat'!«
»Za svèt nedrija ne prašat'!«

Bi bil rekel, »je nevarno,«
Bi bil rekel, »je sopârno,
Na očí se ne zanašat'!
Vse prehitro ve preproste
Se opadle na tla boste.«
Vidim že, vas vidi vsaki,
Dél epóta vam docvéta,
Se na krila rob obléta,
Dol' na znožje pada znaki,
De b' stopali ozdravljale,
Kar oči lepé so žgale.
Iskrice, ve košatice,
Kar sim pél od vaše zgube,
To zadéva serca ljube.
Serca ljube, preprostíce,
Za svèt nedrija ne prašat'!
Na očí se ne zanašat'!

Napís

na Lublanske Novíce od leta 1802

Smo stare Novíce
Negodne drobníce
Nam dobri so kótje
Za délat napótje;
Se bomo zmedíle
Iskavca dobile.
Pretèkla bo zima
Zastojn naš íše
Nobèden nas nima,
Ko jès in Bukvíše.

Mirov gód

11. dan serpana 1814

Póbiči, punčike
Puljte Marjétice,
Zlatice, zvončike,
Dans Mirov je god.
Spletajte venčíke
Šmarnice, Kókalne,
Kresníčne, pojdemo

Mirivcu na prôt.
Trosili, venčali
Gas Premagavčovo
Miljmu porèčemo:
Brančisek zdrav bód.
Tvoje smo cvétice,
Se ti poklonemo,
Ponižno prosimo:
Smilj se sirot!

Premagova veseljica

1814.

Cesarja pregnala
Hud vojskini krík,
Brancozu sta dala
Pravični mejnik.
Mladenče vuhajo,
K'dar stavio mejó;
Nas plésat ravnajo,
Nam godce dajó.
Opomba: Kdaj zmóte,
Kdaj spor je minul,
Kdaj mir nam dobrote
Na zemljo izsúl.
Plesajmo, pozablen
Pobèr' se prepír!
Vukajmo, povablen
S'nam rajat si mir.

Na sebe

Grem visoko pit Savíco,
Lepih pesmi hladni vir,
Mojstra pevcov na zdravíco
Naj mi leče ta požír.

Predgovor

Za Lublanske Novice 4. d. Prozimca 1797

Je kaša zavréla,
Se terga kaj nit?
Kaj sosed moj déla,

Sim prášati sít.
Al pameti majo
Po svétu kaj več,
Al drujga kaj znajo?
Kò jabuka peč?
Od tiga Novíce
Lublanske povdó,
Za nov lét potíce
Še take ni blo.

Novo léto

V' Lublanskih Novicah 1798

Deb zlomil si glavo,
Kaj vošit nevém;
Lan' tlačil sim travo,
Še letas jo grém.

Vošenje noviga leta

1799

Zdravi fantíži,
Čédne deklíči
Majo živét
Vekoma lét.

Novo leto

V' Lublanskih Novicah 1799.

Se noviga léta
Vsak veselí:
Si več lét obéta,
Vesél naj živí.

1800.

Preteklo sto lét,
Oblubim jih spét,
Pervošim na dalje
Saj petkat desét.

1801.

Sto lét doživéli,
Na nov omladéli,
Od perviga spét
Začnemo živét.

1802.

Vesélo se kaže
Nov' létašni dan,
Mi serce ne láže
Ne létas ne lan'.

Vošenje noviga léta

Za nov lét ne vem
Perneslo kaj bo,
Ga mislim preglédát,
Ob léti povédát:
Kak dobro je blo.

Napis

na Knobelnové Pesme. (Knobel je dal v' Kranju nekej zlo kosmatih pesem natisniti)

Pesme is Krajna
Polhne drekanja
Ne dejlite ga
Dejte mu céliga.

Napisi za mésce

Prozimec
Kratki je pust,
Ročno pobašte žené,
Kratki je plés,
Kvatre zakonske dolgé.
Svičán
Bol bode pridna
Po zimi predíca,
Dal bo rožlála
Pod pavcam petíca.
Sušec
Terte se jókajo,
Prédno rodé;
Kir vin' pit hočejo,
Naj se poté.
Mali traven
Jáblane, hruške
In druge cepé
Cépi v' mladosti

Za stare zobé.

Velki traven

Natvòra jeséni

Pretrudna zaspí,

Zato se pomladi

Veséla zbudi.

Rožni cvet

Lepôto da zemli

Toplo lét',

Nedolžnost mladenčam

Róžni cvét.

Mali serpàn

Kir bodo po létu pred zóram

vstali,

Se bodo po zimi za hajdo na

spáli.

Velki serpán

Okrade mi hajdo

Nedolžna tatíca,

Čebelárju nanáša

Debélo mošního.

Kimavec

Taríce pogačo

Potíco jedó,

Lanovi Slovencam

Cekíne nesó.

Kozapersk

Grozdje mastí

Veseli dolénc,

Vozi pa mošt

Boáati gorénc.

Listagnoj

Je nadélana césta

Ne zajémajo pésta.

Gruden

Kir po zim klobáse hráni,

Se po létu muham brani.

Napisi za mėsce

Prozimec

Aik Vincenca sonce peče,
Pravo vince zazorí;
Rad po cvičik oštir teče,
De li mošna zabliší.

Svičán

Kader Petra stol mrazí,
Zíma štirnajšt dni norí;
Kir' so gladko dopustvál',
Bodo lahko se dersál'.

Sušec

Kakor je češne cvét,
Tako je terte,
Kakor denarja sléd
Pipe odperte.

Mali traven

Sušec suhòtni
Traven mokròtni,
Majnik hladán;
Bo kmet zo fénam,
Žitnim pleménam,
Grozdjam darván.

Velki traven

Ak Trojaka noč rosí;
Dobro létno naredí;
Star pregovor: slédna noč
Ima svojo lastno moč.

Rožni cvét

Šent Janža dèž hudobno lét' naréja,
Naj sonce raj ta dan se Pratkí sméja.

Mali serpán

Ak šent Jakoba deží
Mal' želóda se dobí,
Kaj pisarjam bo sturíti,
Ne bo svine z' kom redíti?

Velki serpán

Kakor Jerni vremení
Jesén cela se derží;

Večkrat sam iz enga dnéva

Rada pride dolga réva.

Kimavec

Kader Kimavca gromí,

Žito, sadje zarodí;

Če li niva je gnojêna,

Jablan, tepka zasajêna.

Kozapersk

Žerjáv leti na ptuje,

Se zima približuje;

Saj to je v' Prutki rés,

Če dost lažá je vmés.

Listagnoj

Na sonce svetga Martína

Pride rada huda zima;

Deslih začne dobro grét,

Je li tri dni babje lét'.

Gruden

Gruden bliska nu gromí,

Drug lét vetrov dost bučí;

Deb li hujga nič ne strlí,

Zvunaj zrele norce bríli.

Pésmi za Brambovce

v' letu 1809.

Predgovor

Te pesmi so zložene za brámbovce, to je za tiste, ktiri so radovolno inu serčno perpravleni, dom inu samooblastvo naše varvati, ako bi se nain vojska od kodar kol permérila; de jih bodo peli inu svoje serca z' ogneno voljo vnémali, v' bran stati vsákimu nadležniku našiga Cesarstva. Svetli Cesar je vselej posebno skerbel svoje zveste podložne per dobrimu stanu ohranit. Ob prejšnih vojskah ni vabil vse junake k' orožju, inu je rajši nekoliko svojiga posestva drugim kralestvam prepustil, de bi mir ohranil. Al zdaj ne more nič več oddati, nič sebi odtergati, tudi ne eno samo duželo; scer naše Cesarstvo ob moč pride, célost inu samosvojnost zgubí, inu vsak močnejši sosed bi z' nami delal, kar bi hotel. Zdaj je na tim, al čmo biti, kar smo bili, al bomo v' nič. Zdaj nič ne pomaga nevarnost skrivati, ampak je treba na ves glas reči: perpravmo se, dokler je čas, vádimo se v' orožju; sdaj grede al za življenje al za smert.

Za to je skerbni Cesar ob času lepiga miru svoje lube podložne, ktiri so se mu večkrat poprej ponujali, klical, de naj se orožje nosit učé, naj v' potrebi berš Cesarstvo varvat pertêčejo, naj se ne splašio kakor zgublene ovce, temoč kakor vájeni ino pravi vojšaki obnášajo. Kako radi so Cesarjov glas poslušali, k' orožju skup tekli inu vréli, bode nékidaj v' prihodnih časih per naših poznih vnukih slovélo. Od roda do roda si bodo eden drugimu pravili kakšni junaki smo v' naših dnevih bili, inu bodo pesmi nam na čast skladali. Bomo li roke križam deržali inu nemarno glédali, kako ptujci hočejo naše stáre lastíne jemati, naše dežele med seboj deliti, nas pod svoj strah silit? — V' tákih nevarnostih se skaže, kdo je mož, kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raj blago inu življenje zgubí, kakor svojo čast inu samosvojnost.

Komur je tako per sercu, ta ne govori mehke beséde, ampak iz polniga serca mu ležejo iz ust goréče pesmi, ktire junake k' junaštvu vžgejo. Péli so nekidaj naši očaki, inu Turke pobíali; péli so, inu pod Sisek tekli Hasan Baša v' Savo potopít; inu če je Turk do nas perdèrel, so ga pognali, de so komaj nektiri razbojniki svoje pete vnesli. Pojile tedaj, lubi Slovenci, te pesmi, vnémajte se z' petjam k' pravimu junaštvu, k' brambi nasiga svetiga Cesarstva; kar dopolnit nam Bog večni pomagaj!

Pésem brambovska

Preresvetli Cesar vabi nas
Na domovíne bran
Germí že mesto, terg nu vas
K' bandèru vun na plan'.
Per tim bander' perséžemo
Na pričo je nebó
De kamor pojde, pojdemo
Veselje nam je to.
Pred nami gré najvéč' vojšak
Cesarskiga rodú
Za njim hití vsaktir junák
In ne pozná strahú.
Sovražna roka še nikír
Ni boja žugala
Li skerb nas je za lubi mir
V' brambo združila.
Če našga kaj prevzetniki
Od nas bi hotli jmét
Mi serční radovolniki
Ih čmo nazaj podrét.
Mi brambovci ne išemo
Kralestva ptujga last
Za svoje se potégnemo
In za dužèle čast.
Za božjo réč namerjen bód'
Ognéni strel nu mèč
Za svetliga Cesarja rod
Na vojsko hočmo teč.
Ohranit to je vsak dolžán
Kar je najlubši kóm'
Za svoje starše stojmo v' bran
Otroke, ženo, dóm.
De je pravična vojska ta

Nam pamet govori
Se ptuji sužnosti ne vdá
Kdor se Bogâ bojí.
Zdaj poterdímo bratovšno
Naj roko vsaki da
De se perséga naša bo
Povsót razlégala.

Molitva brambovska

Mogočni Bog!
Tvoj dih je stvaril sonca nove
Tvoj dih je v' stan podrét svetove
Mi mólimo pohlevno te
Oberní milostvi obras
Na brambo našo, nu na nas
Pred sodbo klič' sovražnike
Vsliš nas Bog!
Mogočni Bog!
Sovražnik nas če pód se spravít
Posílit, ropat in podavit
Ak ti nam češ na strani stat
Odbil' ga bomo róčno proč
Iz tebe zvira naša moč,
Si raji smert, ko sužnost zbrat
Vsliš nas Bog!
Mogočni Bog!
Napúh njegov prezgodej baha
Za té ne mara, nima straha
Poterdi vude nam tvoj dih
Ti serca šteješ, ne ludí
Če ta prevzétnik pergermí
Ko pléve ga skropi tvoj píh
Vsliš nas Bog!

Perséga

Pred Bógam smò
Kir pregléda serca vse
Pravičen je
Nanj mislimo
Perséžemo
De hočemo biti vselej zvest'
Zastavimo našo dobro vèst
Perséžemo.
Pred Bógam smò
Kir cesarsko krono bran'
Jo Froncu hran'
Nanj mislimo
Perséžemo
Povèla Cesarjove deržát
V' orožhju, in boju terdno stat
Perséžemo.
Pred Bógam smò
Kir je rekel viš' oblast
Imét v' čast
Nanj mislimo
Perséžemo
De vajvodam čmo pokorni bit
Kar porèčejo berž na tanko strit
Perséžemo.
Pred Bógam smò
Naj zadéne nas tudi smert
Nas Bog poterd'
Nanj mislimo
Perséžemo
Za banderam tak dolgo pojdemo
De z' božjo močjó dopolnimo.
Perséžemo!

Estrajh za vsé.

Ako li čè
Je bil Estrajh in bo za vsê
Zdaj brambovci zaúkajtè
Bit čè, bit čè
Estrajh za vsè.
Kér tedej čè
Nobenga se ne bojimò
Brez skèrbi, varni, terdni smo
Bit čè, bit čè
Estrajh za vsè.
Ako li čè
Ni tréba jarma ptujga nòst
Je sama naša móč zadòst
Bit čè, bit čè
Estrajh za vsè.
Kér Estrajh čè
Je bramba naša zvézana
Beséda móž! — je sklénena
Kaj nè? — bit čè
Estrajh za vsè!
Kakó pa čè
Sovražnik more skor' poznát
Ki se bo mogel nam podát
Bit čè, bit čè
Estrajh za vsè.
Inu kér čè
Obéta Rudolf iz nebés:
»Premagal bodeš Fronc zarés
Kér Estrajh čè
Tud bo za vsè«.
Inu kér čè
Estrajhu bo pomagal Bóg
De se razšíri krog in krog
Bit čè, bit čè
Estrajh za vsè.

Brambovska dobra volja

Kar smo mi brambovci
Več nismo cágovci
Volje smo židane
Dobro nam je.
Kaj néki máramo
Samo to baramo
Ké so sovražniki?
Ih čmo pobít.
Drava čigáva je
Soča čigáva je
Ih bomo varvali
Kdó jih če pít.
Pridte sovražniki
Pridte razbójniki
Tepeni bodete
Vas je premal.
Polci, Estrajhari
Čéhi, nu Madžjari
Vsi smo za eniga
Eden za vsè.
Mi vas povábimo
Ki ne pozábimo
Kakšni vojšáki ste
Zajmite z' nam!
Z' verham natóčimo
Kozarce, hóčemo
Narpréd Cesarjovo
Zdravíco pit.
Krala ni goršiga
Folka ni bolšiga
Kakor je Cesar Fronc
Kakor smo mi.
Zdaj pimo tíčino
Na Cesaríčino
Zdravje, naj lília
Večno cvetè.
Že smo natóčili
Ga bomo póčili

Cesarski Vajvodi
Na vašo čast.
Sami nas vóдите
Pred nami hódite
Za vami pójdemo
Serce velà!
Domove vàrite
Prav gospodàrite
Ženice, matere,
Stari možjé.
Neveste lúbice
Terčmo na kúpice
Ko nazaj prídemo
Poroka bo.

Anakronika

gréškiga pevca nektère pésni iz gréškiga po slovensko. Anakreon grék, rojen v' Teju mestu dežele Jonie v' mali Azii (ki je zdaj pod Turkam). On je živel okolj 500 lejt pred rojstvom Kristuzovim. Pesni njegove so vse posvetne in pa poskočne. Pojejo se po Hrovaških vižah.

Te števila pomenijo kolka Oda Anakreontova de je.

1. Gósli

Zapojem od Atrejcov
Zapojem Kralja Kadma
Pa gòsli mi po strunah
Ljubézna^[3] pojo samga.
Preménjam un dan strune,
Popravim céle gòsli
Zapojem korenjaštva
Heraklove. – Pa gòsli
Odpévajo Ljubezna. –
Tedaj mi z' bögam hod'te
Vojaški! – sej mi gòsli
Ljubézna pojó samga.

2. Ženska moč

Natvóra^[4] roge volu
Kopíta dala konju
In berse skòke zajcu
Zobàt pa góbec lévu;
Plavute dala ribi,
Letavke dala ptici
Pa móžu modro glavo. —
Kaj nék bi dala žénski? —
Kaj nék? — Lepòto da ji. —
Lej ta je vsa njé bramba
Ta režeca njé sulca:
Želèzo, jèklo, vòginj
Premaga žénska lépa.

3. Ljubézen póbeč

Un dan lih opolnòči
Na néb' ki Burovž^[5] kermi
Ob vóje malga Vóza,
Ki vse glaséče stvarí
So trudne pozaspale
Ljubézen butat pride
Zapahe mojih duri. —
Kdó zbija duri? — vpijem
Kaj sanje mi poderaš? —
Ljubézen prav: Odprite?
Sim déte, se ne bojte:
Ves rôsin, pót sim zgréšil
Po noči zdaj brez Lune. —
To slišat, se ga smilim
Vpihat svéčo skóčim,
Odpéram 5 — lej, lej póbeč
Samojstro nósi, vidim,
Ma túl in perotnice!
Pa sédem na vognjiše
Ročice njemu z' dlanmi
Ogrévam, in iz lascov
Ožémam rosno vodo. —
Ogrévši pa se, reče:
Podajte lók, poskusva

Samójstro, je lé rôsa
Kaj škodla moji struni? —
Napnè — streli —vsadí mi
Sréd jéter svojo pšico. —
Se zmuzne — prov' smehlàje:
Moj gòst, veséli bódte,
Sej lók mi je bre'škóde, —
Pa vas bo sklélo v' sercu.

7. Slabic

Gredóč Ljubézen vurno
Z' opalenim je drógam
Me gnal mu tečí v' versto. —
Skoz bistrice, skalovje,
Skoz góše pa tékóčga
Je pičila me kača. —
Per nosu lej mi duša
Vhaja, skor mi vjide. —
Pahlà m' Lubésen lice
Z' letávkama, jen pravi:
Preslábi stègar zá-me!

9. Golobíca

Preljuba Golobíca
Od kód, od kód mi létaš?
Od kód mazila toljko
Po nébu mi letéča
Izdihaš in izkapljaš? —
Kdó si? Kaj maš oprávit?
Anákreont me pošle
Do pobča, do Batila,
Do tistiga, vse ki sdáj le
Kraljuje in strahuje. —
Me Lada so prodali
Za pésnjico prejéto;
Zdaj sim Anakreontu
Kar kolj me je služabna,
Sej vídiš, de jim raven
Zdaj té le pisma nósím. —
Že pravjo, de me kmalo

Oslòdobíli bojo;
Pa jez, če tud' spusté me,
Bom rada jim služabna. —
Kaj létala bi neki
Po víšah, gorah, pólju,
In póljskiga kaj jédla? —
Mar zóblem njih pogáčo,
K' jiz róke si jo pulim
Anakreonta samga.
Pít dàjajo mi vina,
K' napijajo s' ga sebi.
Napivši se, pa pléšem
In gospodarja svojga
S' perótimi pokrivam
Pa trudna na njih góslih
Zadrémam in počivam. —
Vse véš jezkáč — pober' se!
Lej kàk s' me zblebetúljlil,
Še kauke niso take.

14. Neznána vojska

Ti pòješ boj Tebanesk^[6]
Un vojsko Podtrojansko
Jez pa nadlógo svojo. —
Ni kònj, ni pešec, ni ne
Tud vergla ni me ladia. —
Me je neznana vojska,
Ki stréla jiz očesov.

17. Sreberin kozárec.

Nromák,^[7] kovač iz srebra
Vumetno mi narèdi,
Ne vojskniga voròžja —
Kaj vojska mar je meni?
Kozárc mi kòvaj votil,
Globòk: kar je mogóče,
Okolj mu pà vpodóbi,
Ne zvèzd, ne kol, ne vóza
Ne kjisle dževne zvézde
Čmu nék so Gostosévci? —

Čmu meni velki Burož?
Nadólbaj vinske terté,
Po njih srebèrno gròzdje
Ljubezna jen Batila
Pa zlata, — de ga bosta
Mastila z' Vinodajám.

19. Vsi pijéjo radi.

Mat' — černa zemlja pjejo
Njih pjejo pa drevésa,
Studence pije morje
Pa morsko vodo sónce,
Svetlòbo sončno Luna. —
Kaj brante men' prijatli
Ak pijti me je vólja?

30. Ljubézen súžinj

So Vumnice^[8] Ljubézna
Lepòti dale v' sužnost. —
Odkupšino ponudši
Pa jišejo Mat — Lada^[9]
Iskúpiti Ljubézna. —
Le réš'ga, kdór si bódí! —
Ne pojde — rajš' ostane,
Je služít sè navadil.

33. Lastavca

Ti Lastavca preljuba
Z'odjugo v' sléme prideš
O tòplím lejtú gnézdiš
Znad glave gréš mi v' zimo
Prot Mempu^[10] na Ponilje, —
Ljubézen pa mi v' sercu
Neódlegaje gnézdi, —
Mladíček ta spelán je,
Pa vuní je še v' jajcu
Napól se ta prekljuval. —
Prečivkajo mi cél dan
Negódniki jen zjajo. —
Zvaljénce neletéče

Mi starci pjitat hodio;
Odpjitani pa precej
Začnejo lèci mlàde. —
Kaj nêk tedaj bo z' mano?
Mogóče ni mi toljko
Odplašiti gnezdáčkov!

37. Pomládi

Lej trósio v' pomladji
Prijáznice^[11] Gošavko. —
Lej lej, valove morske
Tihota bóža gladí, —
Lej raca vaka, plava,
Lej žerjav hodi, krika
Pa jasno sonce svjeti,
Bečé meglène sence, —
Se bljiska délo poljsko
Sad óljkini rodi se,
Oblač' se vinski pòtok
Cvetóč binglá dozórik.

11. Ljubésen pičen

Ljubezen v' gošávki
Počjivati čebeljce
Ni vidil: — Kàr ga pičla
Je v' perstec. — Maha z' rokco,
Jo piha, jihti, véka,
Zletí jen teče hitro
Do lépe mater — Lade
Ojójme, mati, vpije,
Ojój; poglejte, vmiram;
Me káčica je pičla
Ma krijla, léta, kmetje
Jo kličejo čebelico. —
Mat' rečejo: Kaj zèlo
Čebeljno boli tebe? —
Kak šé, kaj déš, pa pšíce
Ljubézen, k' jih ti strélaš?

Skeržák

Skeržák^[12] pač blager tebi!
Na verhu ti drevéša
Popijše kaplo rose
Prepévaš po kraljévo. —
Sej tvoje tó le vse je,
Kar kólj na polju vidiš
Kar kólj po gozdu raste. —
Te radi imajo kmétje,
Ničémur ti ne škodiš
Čestijo te vmerjóči,
Polejtja sladki prèrok!
Vumétnice te ljubio
Zaljubo te jma sonce
K' je vójster glas ti dalo.
Ne tare tebe starost
Sin zemljin, móder, pevčík,
Maš bélo kri, — si zdravžek,
Nebésčanam enák ves!

14. Ljubéznove pšíce

Kováł je družé Ladin^[13]
Kovačnici v' Lemnojski
Ljubéznú streljne pšíce
Iz térdiga želéza. —
Kaljili vojste Lada
So v' sladkim méd k'je žovca
Ljubézen va-nj permésil, —
Vodán^[14] pa pridš' iz boja
Makraje téško suljco
Ljubéznov' pšic' se smeja. —
Ljubézen prav': težejša
Je tá le — skus', boš vidil. —
Plesk na, — jo jmaš? Imaš jo, —
Nasméjajo se Lada;
Vodàn, joj mé! zastóka:
Res težka — težka! — zdér jo! —
Ljubézen prav: imàj jo. —

Popisovanje Krajske dežele

od Valentina Vodnika, (iz pratike 1795.)

Krajska dežela je vojvodstvo po erbšini Estrajskiga vojvoda, ktéri je zdaj tudi cesar. Ona leži med Korotanam, Štajerskim, Hrovaškim, Liburnijo, Teršaržkim morjem in Furlanijo. V' svoji nar vékši dolgosti od jutra proti večeru ima 30 milj in široka je od polnoči proti poldné 25 milj. Vse lice ima 214 célih na štiri vogle milj. Leží pod 46. zobam od srédne okolice, proti polnoči, in pod hladnim pasam. Na krajnském prebiva okóli 400,000 duš, tedaj pride na vsako míljo 1869 ljudi. Ljudjé so skoraj vsi katolške vére, vunder pod Novim méstam proti Hrovaški meji nektéri Gerki ali starovérci prebivajo. Tudi v' Terstu in v' nekterih méstih se dosti druge vére ljudi znajde. V Ljubljani je Vikši škofia, za tem so škofji v' Tersti in v' Gorici. Krajnci imajo svoj lastni jezi,k. ktéri od slovénškiga zvéra in je v' žlahti z' Hrovaškim, Pémskim (Čèškim), Poljskim in Moškovítarskim. Krajnski jezik se mnogo v' ustih prebivavcov, skoraj v' vsaki vasi drugači, zavija. Veliki potoki v' tej deželi so: 1. Sava, deréča voda, ktéra na dvéh krajih izvira, pod Korénam in v' Bóhínji. Ta dva izvírka pri Radolci vkupaj prideta, potler Sava na polnočni strani dežele, proti jutru na Hravaško teče. Sava je zdrava in dobro ljudém tékne: Posavci so terdni ljudjé. 2. Ljubljanca, mehka voda, izvira na Verhniki in se pod Zalogam v' Savo zlije. Pod Ljubljano je deréča ino zdravši. 3. Kerka izvira na Dolénském, na Kerki, téče v' Savo. 4. Kópa izvira v' Notrajnim krajnském ino zdajci na Hrovaško odteče. Na Gorénském sta dva jezera: Bleško, per Bleskim gradu. Na srédi okróglo obrášen hribec iz jezéra molí, na ktérim je lépa cirkev. — Drugo je Bohinsko jezero, v' kteriga Savica, ali izvirek bohinske Save iz 200 seženov široke luknje téče in na enkrat lép padec (slap) od 260 seženov naredí. Spodaj iz jezéra bohinska Sava teče. Obudva imáta žlahtne ríbe, zlasti je bohinsko zavolj svojih postervi imenítno. V' notrajnim Krajnském je Cirkniško jezero, v' ktérim so trijé potoki. Po zimi je polno vóde, po léti se skoraj vse posuší; v' tém času v' njem orjejo, séjejo, žanjejo, travo kosé in lov imajo. Na jesén se z' vodó napolni, ktéra iz podzémeljiskih lukenj černe šuke sabo pernese. Kadar po léti močno grométi, in dež iti začnè, tudi po léti vóda skozi nekterih dvajset lukenj hahljati začne, tako silno, de se vse jezero v' 24 urah napolni in dostikrat pokošeniga sená spraviti nevtégnejo.

Krajska dežela je véči dél hribasta. Veliko hribov ino gorá je z' dobrimi gojzdi, drévjam, sadjam, hišami ino ljudmí napolnjenih. Dosti jih je pak golih in na nékih célo léto snég leží. Snežniki ležé na Gorénském, med ktérimi je imeniten Ljubel zavoljo sterme in vunder dobro čez njega nadélane céste. Triglav leží méd Bohinjam in Bovcam; ta je nar mánj 1400 séženov visók ino je iz med narvikših hribov v' Európi. Iz njega verha se vidi na Tirole, Hrovaško in v' Benédke. Mornarji ga na Beneškim morju narpopred zaglédajo, kadar se proti naší dežéli péljejo ino ga dobro poznájo po iménu. — Šmarna gora nad Ljubljano imá to posébnost, de je sterma, visoka in vunder od drugih hribov odlóčena stojí. — Dolénsko imá nižejši hribe ino veliko zdravíga vína, marvin z'iménam, perdela. Per Savi brodníja veliko dobička prinese. Notrajno je vse hribasto. Od bohinskih snežnikov nótri do Turškiga deržé skozi Notrajno debéli gojzdi. Na Krasu pak je vse golo ino skalovíto ino silne burje vléčejo, de dostikrat teške vozè prebernejo; vunder tam narlépši pšenica raste. Tudi se tam veliko podzémelskih lukenj, preduhov, in vótljih prostorov znajde, v' kterih so vse sorte kamnite, od kapa okamnene podóbe viditi. Večidél je povsod dvója žétev, kér se po sternim ajda séje. Blizo morjá rastejo ólje, pomoranče, lemone, mandeljni, fige in drugo žlahtno sadje. Veliko dobriga vína se v' Notrajnim predéla. Céla dežela redí obilno kójn, govédi in drobnice. V Lipici ino Prestraniki imá cesar rejnice za kôjne, kjér se narlépši žebéta za vojsko in cesarjev dvor zredé. Krajnci so imenitni čebelarji, čebéle jim posebnô veržejo, zató kjér ajdô sejejo; ino se z' čebélami tako dobro pečati znajo, de so drugih dežél učeniki v' čebelarstvu postali. Divjačine, ptic, rib se veliko v' logih, gojzdih, tekóčih vodah, v' jezerih in v' morju dobí. Nar vékši bogastvo krajske dežele so rude ino platno. Rude se v' več krajih dôbé, plavijo ino podelajo. Živo srebro, želézo, jeklo, svinec se na ptuje prodaja in dnarjev prinese. Platno Krajncam okoli 400,000 goldinarjev iz drugih dežél prinese. Pak tudi v' dosti krajih tako pridno po zími prédejo, de komaj štiri ure spé. Zraven téga se tudi veliko vína, ólja, živine, mezlana, blèškiga suknà, usnja, polhovih kóžic, medú, voská, lesenine, skléd, loncov, lesá za barke, sitov na druge dežele prodá. Ker dežela dvojo žétev, sterno in ajdovo imá, je z' ljudmi silno napolnjena ino jih lahko redí. V nekterih krajih se po léti studenci posušé, kakor v' Témenci, ino suhi kraji na Dolénském ino véči dél na Krasu ino na Pivki v' Notrajnim. Tam morajo več milj dalječ po vodo hoditi ali živíno goniti. Za učenost so v' Ljubljani male in visoke

šóle, tudi v' Novim méstu so némške ino latinske. Po farah so Trivialšóle. Veliko Krajncov zná krajnsko brati, škóda de nimajo več dobrih krajnskih bukev! Gospóda je več dél némške rodovíne, kmétje pak slovénske. V' zaderžanju, jezíku, živežu, oblačílu je kraj od kraja razločen ino skoraj vsaka vas imá druge šege ino se hoče z' družih norca délati. Za domače dežélsko gospodarstvo so štirji deželski stanovi (Landstände) duhovni, vélika in mala gošpóda, in cesarske mésta. Oni imajo ravno tajiste pravice, kakor v' drugih estrajskih deželah. Kakor je v' letu 1748 razloženo bilo, se Krajnsko delí v' tri déla ali krasie: Gorénsko, Dolénsko ino Notrajno. Gorénsko je narmanjše, vunder narbólj bogáto ino z' ljudmí napolnjeno. Dolénsko je narvéče. V' céli dežéli je 16 méstov, 22 tergov, čez 200 gradov ino okoli 4000 vasí. Posebni kraji so:

I. Na Gorénském: 1. Ljubljana, nekđaj Emóna, poglavitno mésto céle dežele, stojí ob Ljubljanci, která jo po srédi delí. V Ljubljani prebiva okoli 11,000 ljudí: je dosti lepo zidana, imá štiri predméstja. Ona je sédeš dežélskiga poglavarstva ino vikšiga škofa. Je dober kraj za kupčijo. — 2. Škofja lóka, mésto, kjér je dobro prebivati, je škófa v' Frajzingi. 3. Krajn, cesarsko mésto, nékadaj sédež knésov krajnske dežêle. 4. Kamnik, cesarsko mésto; blizo je Fužína za železo. 5. Radolca, mésto, sliši pod grad knéza Turna, ravno téga iména. Tukaj okóli, ino v' Blédi se veliko suknà ino mezlána, tká. 6. Teržič, terg. Fužine za železo ali jeklo so na Savi, Javerniki, na Bistrici, v' Bohinji, v' Krópi, Želénznikah ino v' Kamnigoricí. Sita delajo v' Strožiši; fajfe na Gorjušah nad Bohinjam; nogovice na Jesenicah ino okóli. Kožarji, strojarji, klobučarji in drugi délavci so sem ter tjà.

II. Na Dolénském je: 1. Novo mésto, ktero je Estrajski Vojvoda Rudolf IV. zidatí ukazal, je sédež dolénske krasíje. Lépsi bi bilo, ako bi ga Turki ne bili razdjali. 2. Kerško, mésto. Stari napisi na kamnih ino rimski tukaj najdeni denarji kažejo, de je nekđaj veliko rímsko mésto Noviodunum tukaj stalo. 3. Višnagora. 4. Kostajnovica. 5. Metlika, mésto. 6. Gočevje, mésto knéza Auersberga, (Turjaškiga) Vojvodstvo. Gočevarji dalječ na nemškím kupčujejo. 7. Ribnica, nar lépsi terg na Krajnském; tukaj je okoli 26 kerznarskih mojstrovino zraven v' petih velikih vaséh so vsi lončarji, kolikor je hiš. 8. Na Kerki so Fužine za želézo. III. V' Notrajním je: 1. Postojna, terg, sédež notrajne krasíje. 2. Idria, cesarsko mésto, kjer se živo srébro koplje, ktéro cesarju okoli eniga miliona némških goldinarjov verže. 3. Duin, mésto nad morjam, kjer se lép čern marmor lómi. 4. Lóž, mésto. 5. Verhnika, velik terg, kjér Ljubljanca zvira. Tukaj je dosti kerznarjov in čolnarjov. 6. Vipava, lép terg. 7. Predjama, grad v' skálo vzidan, tako de skala na mésti stréhe čéz visí. 8. Santserf, grad na stermi skali. Okoli Černikaler ino Marzamin raste. 9. Prosék, kjer sladki Prosekar raste. 10. Pazina, mésto Istrije. 11. Pičem, mésto v' rodovitním kraju Istrie, popred sedež stare škofíje, ktéra je zdaj večí dél z' Teržaško združena. 12. Kóstuv, staro mésto.

Vodnikovo življenje

pisan od njega v' Prático 1795

Rojen sim 3. svičana, 1758, ob 3. uri zjutra, v' gorni Šiški na Jami per Žibertu iz Očeta Jožefa, inu matere Jere Pancè iz Viča. Dedec Juri Vorlnik je rojen v' Žent Jakobi uni kraj Save, se je perženil na Trato pod Goro nad Dravkami k' hiši Žibert. Potle kupi hišo v' Šiški na Jami, ime seboj pernese v' leti 1730. Vmerje 1774, star osemdeset inu pet let. Je rad délal ino vino pil. Večkrat mi je sam pravil, kako sta on inu njega oče Miha hodila na Hravaško, kupčovala s' prešičimi, vinam inu platnam, zraven dober kup v' oštarijah živela. Večidel Vodnikov je pozno starost doživel: dva brata inu ena sestra mojga dedca so mene dostikrat pestovali, inu potle hvalili, kader sim pridno v' šolo hodil. Devét lét star popustim jegrè, luže, inu dersanje, na jamenskeh mlakah. Grem volan v' šolo, ker so mi oblubili, de smém néhati, kader očem, ako mi uk ne pojde od rók. Pisati inu branje me je učil šolmaster Kolénec 1767, za pervo šolo stric Marcel Vodnik, Franciškar v' Novim méstu 1768 inu 1769. Od 1770 do 1775, poslušam per Jezuitarjih v' Lublani šest latinskih šol. Téga léta me ženejo muhe v' klošter k' Franciškanarjam, slišim visoke šole, berem novo mašo, se z' oblubami zavézem; al 1784 me Lublanski škof Herberstein vun pošle, duše pàst. Krajnsko me je mati učila, nemško inu latinsko, šole; lasltno veselje pa laško, francosko inu sploh slovénsko. Kamenje poznati sim se vadal 1795. Z' očetam, Marka Polilin, Diskalceatam se iznanim 1775, pišem nekaj krajnskiga, inu zakročim nekitere pésme, med katirmi je le od zadovoljniga Krajnca komaj branja vredna. Vselej sim želel Krajnski jezík čéden narediti. Baron Šiga Coiz, inu Anton Linhart mi v' léti 1794 naročita, kalender pisati; to je moje pervo délo katiro

tukaj vsim pred očí postavim, de se bodo smejali, inu z' menoj poterplenje iméli. Če bom živel, očem še katiro noro med ludi dati; naši nastopniki bodo saj imeli kaj nad nami popravljati inu brusiti. Pisano na Gorjušah v' bohinskih Gorah 1. dan Rožnicveta 1796.

Opómba

s se v nov. pravopis. bère kakor f v star.

Opomni se tudi, de so Vodnikove pesmi ino druge pisarije tukaj ravno tako natisnjene, kakor jih je on zapisal. Nič se ni prenaresilo, nič popravilo. To se ljudém opomni, ki bi jim morebiti kakšina čerkam, kakšin udar, pogolt al kakšina beséda se prav ne zdéla.

/ *Accent aigu*, je oister udar, ino se oistro izreče.

\ *Accent grave*, se izreče šeroko.

^ *Accent circonfleoc*, se izreče še širji.

---

[1] <http://www.cobiss.si/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=cobib&rid=148284>

[2] http://books.google.com/books?id=7FvSiJYyYhkC&printsec=frontcover&dq=valentin+vodnik&as_brr=3&hl=sl#v=onepage&q=&f=false

[3] Ljubezen zmišlen pôbčič pri malikvavcih; mati mu je bila Lada. — Vojšaka in kralja Agamemnon in Menelaj sta Atrejca, to je Atrejova sina, in vojšaka bila o Trojanski vojski 900 let pred Krist. — Kadem Tebanski kralj je živel še pred njima. Herakel ali Herkul kraljev sin na greškim, nekidaj presilni ruvàn in vsimu hudimu kós.

[4] Vsaki stvari je stvarnik dal svojo poséбно móč, kerpost, orožje, al pa brambo, de z' njo se al bojuje al brani, in si al jesti dobíva, in se hrani al pa si mir in pokoj déla.

[5] Barovž, po latinsko ursa major, se mu pravi tudi velki vós; obà sta ozvezdja na nebu prot séverju célo noč vidna, kólam podobna, imata po sedem zvézd, to je štir koléša voje dvéh zvezd, in pa vsak svojiga voznika. Malih kol voznik se nič ne gane, vóz hodi okóli njega, in ta zvezda je Polnóčnica, ali mala Burarca; una velciga Burovža pa je velka Burarca al velki voznik, ta kermi svoje velke kola okol malih.

[6] Tebanesk boj je bil en vék, ali človeško starost še pred Trojanskim. Od obéh vojsk so stari greški pevci veliko pétja zaganjali. —

[7] Hromaka je rajnek Pater Marka imenoval kovaškiga pomočnika malikvavskiga, ki so mu rekli Vulkan. Batil je bil greški mladenič ob Anakreontovih časih. — Vinodáj poméni Báhuza ki je vučil vino saditi, obrézovat in pa délati.

[8] Vumnice po gerško, Muze.

[9] Lada pa Kitéra al po latinsk Venus. Vumnic je bílo devet míslenih séster, ki je vsaka svoje vumetno delo znajdela in vučila. — Lada je mati Ljubeznova in sploh vsíga ljubíga po celi naravi.

[10] Memp je bilo mésto poleg réke Nila v' Egiptu, kjer je zdaj mesto Kaira, in pa pod Turškim straham.

[11] Prijáznice, so tri sestre ki jim Greki pravíjo Harítes, Latinci pa Grazie; mi bi jim tudi lahko rekli Blažnice, ki so si bile dobre, vsim prijazne, in blage; saj take so si jih mislili.

[12] Skeržát, Skeržák, ali sverčák, cikada, bie 6tcabe. Podoben je kobiljicam, je domá v' toplih deželah, pride na Pivko in do Postojne, čez goro pa ne. Eniga lejta pomnio de je o veliki vročini in suši prišel na Dóbrovo nad Lublano: na krasu pa sveča in skerže na drevju célo polejtje.

[13] Ladin družé, ali mož je bil Hromák, in P. Marka mu je tako rekel za to, ki je bil hrom ali šantov, ki je imel slóke bédra, kakor jih žeblarji pri svojimu délu dobio; in délo, ne oni, ni so tega krivi. Vsako dela ima svoj blager, in svoj križ, vsak glej in pometaj pred svojim dómam. Lemno je otok v' Turčíi, tam so menili de Hromak ima kovačijo.

[14] Vodán, ki je vojsko vódlil, so malikavavci ménili, de je kaj božiga bil. De je kakšin bóg; Greki so imeli svojiga vojdana, ki so mu rekli Ares. Latinci svojimu Mars; oboji so si mislili de jih v' bojih podpéra, in vodi. —

Article Sources and Contributors

Pesme *Source:* <http://sl.wikisource.org/w/index.php?oldid=46527> *Contributors:* Nina Stankovic

Image Sources, Licenses and Contributors

Slika:PD-icon.svg *Source:* <http://sl.wikisource.org/w/index.php?title=Slika:PD-icon.svg> *License:* Public Domain *Contributors:* User:Duesentrieb, User:Rfl

Slika:100%.svg *Source:* <http://sl.wikisource.org/w/index.php?title=Slika:100%.svg> *License:* Public Domain *Contributors:* User:Siebrand

License

Razen, če na začetku ni drugače navedeno je celotno besedilo na voljo pod spodaj dostopnim Dovoljenjem za prosto dokumentacijo GNU (preberite neuradni slovenski prevod).

Version 1.2, November 2002

Copyright (C) 2000,2001,2002 Free Software Foundation, Inc.
51 Franklin St, Fifth Floor, Boston, MA 02110-1301 USA
Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies
of this license document, but changing it is not allowed.

0. PREAMBLE

The purpose of this License is to make a manual, textbook, or other functional and useful document "free" in the sense of freedom: to assure everyone the effective freedom to copy and redistribute it, with or without modifying it, either commercially or noncommercially. Secondly, this License preserves for the author and publisher a way to get credit for their work, while not being considered responsible for modifications made by others. This License is a kind of "copyleft", which means that derivative works of the document must themselves be free in the same sense. It complements the GNU General Public License, which is a copyleft license designed for free software.

We have designed this License in order to use it for manuals for free software, because free software needs free documentation: a free program should come with manuals providing the same freedoms that the software does. But this License is not limited to software manuals; it can be used for any textual work, regardless of subject matter or whether it is published as a printed book. We recommend this License principally for works whose purpose is instruction or reference.

1. APPLICABILITY AND DEFINITIONS

This License applies to any manual or other work, in any medium, that contains a notice placed by the copyright holder saying it can be distributed under the terms of this License. Such a notice grants a world-wide, royalty-free license, unlimited in duration, to use that work under the conditions stated herein. The "Document", below, refers to any such manual or work. Any member of the public is a licensee, and is addressed as "you". You accept the license if you copy, modify or distribute the work in a way requiring permission under copyright law.

A "Modified Version" of the Document means any work containing the Document or a portion of it, either copied verbatim, or with modifications and/or translated into another language.

A "Secondary Section" is a named appendix or a front-matter section of the Document that deals exclusively with the relationship of the publishers or authors of the Document to the Document's overall subject (or to related matters) and contains nothing that would fall directly within that overall subject. (Thus, if the Document is in part a textbook of mathematics, a Secondary Section may not explain any mathematics.) The relationship could be a matter of historical connection with the subject or with related matters, or of legal, commercial, philosophical, ethical or political position regarding them. The "Invariant Sections" are certain Secondary Sections whose titles are designated, as being those of Invariant Sections, in the notice that says that the Document is released under this License. If a section does not fit the above definition of Secondary then it is not allowed to be designated as Invariant. The Document may contain zero Invariant Sections. If the Document does not identify any Invariant Sections then there are none.

The "Cover Texts" are certain short passages of text that are listed, as Front-Cover Texts or Back-Cover Texts, in the notice that says that the Document is released under this License. A Front-Cover Text may be at most 5 words, and a Back-Cover Text may be at most 25 words.

A "Transparent" copy of the Document means a machine-readable copy, represented in a format whose specification is available to the general public, that is suitable for revising the document straightforwardly with generic text editors or (for images composed of pixels) generic paint programs or (for drawings) some widely available drawing editor, and that is suitable for input to text formatters or for automatic translation to a variety of formats suitable for input to text formatters. A copy made in an otherwise Transparent file format whose markup, or absence of markup, has been arranged to thwart or discourage subsequent modification by readers is not Transparent. An image format is not Transparent if used for any substantial amount of text. A copy that is not "Transparent" is called "Opaque".

Examples of suitable formats for Transparent copies include plain ASCII without markup, Texinfo input format, LaTeX input format, SGML or XML using a publicly available DTD, and standard-conforming simple HTML, PostScript or PDF designed for human modification. Examples of transparent image formats include PNG, XCF and JPG. Opaque formats include proprietary formats that can be read and edited only by proprietary word processors, SGML or XML for which the DTD and/or processing tools are not generally available, and the machine-generated HTML, PostScript or PDF produced by some word processors for output purposes only.

The "Title Page" means, for a printed book, the title page itself, plus such following pages as are needed to hold, legibly, the material this License requires to appear in the title page. For works in formats which do not have any title page as such, "Title Page" means the text near the most prominent appearance of the work's title, preceding the beginning of the body of the text.

A section "Entitled XYZ" means a named subunit of the Document whose title either is precisely XYZ or contains XYZ in parentheses following text that translates XYZ in another language. (Here XYZ stands for a specific section name mentioned below, such as "Acknowledgements", "Dedications", "Endorsements", or "History".) To "Preserve the Title" of such a section when you modify the Document means that it remains a section "Entitled XYZ" according to this definition.

The Document may include Warranty Disclaimers next to the notice which states that this License applies to the Document. These Warranty Disclaimers are considered to be included by reference in this License, but only as regards disclaiming warranties; any other implication that these Warranty Disclaimers may have is void and has no effect on the meaning of this License.

2. VERBATIM COPYING

You may copy and distribute the Document in any medium, either commercially or noncommercially, provided that this License, the copyright notices, and the license notice saying this License applies to the Document are reproduced in all copies, and that you add no other conditions whatsoever to those of this License. You may not use technical measures to obstruct or control the reading or further copying of the copies you make or distribute. However, you may accept compensation in exchange for copies. If you distribute a large enough number of copies you must also follow the conditions in section 3.

You may also lend copies, under the same conditions stated above, and you may publicly display copies.

3. COPYING IN QUANTITY

If you publish printed copies (or copies in media that commonly have printed covers) of the Document, numbering more than 100, and the Document's license notice requires Cover Texts, you must enclose the copies in covers that carry, clearly and legibly, all these Cover Texts: Front-Cover Texts on the front cover, and Back-Cover Texts on the back cover. Both covers must also clearly and legibly identify you as the publisher of these copies. The front cover must present the full title with all words of the title equally prominent and visible. You may add other material on the covers in addition. Copying with changes limited to the covers, as long as they preserve the title of the Document and satisfy these conditions, can be treated as verbatim copying in other respects.

If the required texts for either cover are too voluminous to fit legibly, you should put the first ones listed (as many as fit reasonably) on the actual cover, and continue the rest onto adjacent pages.

If you publish or distribute Opaque copies of the Document numbering more than 100, you must either include a machine-readable Transparent copy along with each Opaque copy, or state in or with each Opaque copy a computer-network location from which the general network-using public has access to download using public-standard network protocols a complete Transparent copy of the Document, free of added material. If you use the latter option, you must take reasonably prudent steps, when you begin distribution of Opaque copies in quantity, to ensure that this Transparent copy will remain thus accessible at the stated location until at least one year after the last time you distribute an Opaque copy (directly or through your agents or retailers) of that edition to the public.

It is requested, but not required, that you contact the authors of the Document well before redistributing any large number of copies, to give them a chance to provide you with an updated version of the Document.

4. MODIFICATIONS

You may copy and distribute a Modified Version of the Document under the conditions of sections 2 and 3 above, provided that you release the Modified Version under precisely this License, with the Modified Version filling the role of the Document, thus licensing distribution and modification of the Modified Version to whoever possesses a copy of it. In addition, you must do these things in the Modified Version:

- Use in the Title Page (and on the covers, if any) a title distinct from that of the Document, and from those of previous versions (which should, if there were any, be listed in the History section of the Document). You may use the same title as a previous version if the original publisher of that version gives permission.
- List on the Title Page, as authors, one or more persons or entities responsible for authorship of the modifications in the Modified Version, together with at least five of the principal authors of the Document (all of its principal authors, if it has fewer than five), unless they release you from this requirement.
- State on the Title page the name of the publisher of the Modified Version, as the publisher.
- Preserve all the copyright notices of the Document.
- Add an appropriate copyright notice for your modifications adjacent to the other copyright notices.
- Include, immediately after the copyright notices, a license notice giving the public permission to use the Modified Version under the terms of this License, in the form shown in the Addendum below.
- Preserve in that license notice the full lists of Invariant Sections and required Cover Texts given in the Document's license notice.
- Include an unaltered copy of this License.
- Preserve the section Entitled "History", Preserve its Title, and add to it an item stating at least the title, year, new authors, and publisher of the Modified Version as given on the Title Page. If there is no section Entitled "History" in the Document, create one stating the title, year, authors, and publisher of the Document as given on its Title Page, then add an item describing the Modified Version as stated in the previous sentence.
- Preserve the network location, if any, given in the Document for public access to a Transparent copy of the Document, and likewise the network locations given in the Document for previous versions if they were based on. These may be placed in the "History" section. You may omit a network location for a work that was published at least four years before the Document itself, or if the original publisher of the version it refers to gives permission.
- For any section Entitled "Acknowledgements" or "Dedications", Preserve the Title of the section, and preserve in the section all the substance and tone of each of the contributor acknowledgements and/or dedications given therein.
- Preserve all the Invariant Sections of the Document, unaltered in their text and in their titles. Section numbers or the equivalent are not considered part of the section titles.
- Delete any section Entitled "Endorsements". Such a section may not be included in the Modified Version.
- Do not retitle any existing section to be Entitled "Endorsements" or to conflict in title with any Invariant Section.
- Preserve any Warranty Disclaimers.

If the Modified Version includes new front-matter sections or appendices that qualify as Secondary Sections and contain no material copied from the Document, you may at your option designate some or all of these sections as invariant. To do this, add their titles to the list of Invariant Sections in the Modified Version's license notice. These titles must be distinct from any other section titles.

You may add a section Entitled "Endorsements", provided it contains nothing but endorsements of your Modified Version by various parties—for example, statements of peer review or that the text has been approved by an organization as the authoritative definition of a standard.

You may add a passage of up to five words as a Front-Cover Text, and a passage of up to 25 words as a Back-Cover Text, to the end of the list of Cover Texts in the Modified Version. Only one passage of Front-Cover Text and one of Back-Cover Text may be added by (or through arrangements made by) one entity. If the Document already includes a cover text for the same cover, previously added by you or by arrangement made by the same entity you are acting on behalf of, you may not add another; but you may replace the old one, on explicit permission from the previous publisher that added the old one.

The author(s) and publisher(s) of the Document do not by this License give permission to use their names for publicity for or to assert or imply endorsement of any Modified Version.

5. COMBINING DOCUMENTS

You may combine the Document with other documents released under this License, under the terms defined in section 4 above for modified versions, provided that you include in the combination all of the Invariant Sections of all of the original documents, unmodified, and list them all as Invariant Sections of your combined work in its license notice, and that you preserve all their Warranty Disclaimers.

The combined work need only contain one copy of this License, and multiple identical Invariant Sections may be replaced with a single copy. If there are multiple Invariant Sections with the same name but different contents, make the title of each such section unique by adding at the end of it, in parentheses, the name of the original author or publisher of that section if known, or else a unique number. Make the same adjustment to the section titles in the list of Invariant Sections in the license notice of the combined work.

In the combination, you must combine any sections Entitled "History" in the various original documents, forming one section Entitled "History"; likewise combine any sections Entitled "Acknowledgements", and any sections Entitled "Dedications". You must delete all sections Entitled "Endorsements".

6. COLLECTIONS OF DOCUMENTS

You may make a collection consisting of the Document and other documents released under this License, and replace the individual copies of this License in the various documents with a single copy that is included in the collection, provided that you follow the rules of this License for verbatim copying of each of the documents in all other respects.

You may extract a single document from such a collection, and distribute it individually under this License, provided you insert a copy of this License into the extracted document, and follow this License in all other respects regarding verbatim copying of that document.

7. AGGREGATION WITH INDEPENDENT WORKS

A compilation of the Document or its derivatives with other separate and independent documents or works, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an "aggregate" if the copyright resulting from the compilation is not used to limit the legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. When the Document is included in an aggregate, this License does not apply to the other works in the aggregate which are not themselves derivative works of the Document.

If the Cover Text requirement of section 3 is applicable to these copies of the Document, then if the Document is less than one half of the entire aggregate, the Document's Cover Texts may be placed on covers that bracket the Document within the aggregate, or the electronic equivalent of covers if the Document is in electronic form. Otherwise they must appear on printed covers that bracket the whole aggregate.

8. TRANSLATION

Translation is considered a kind of modification, so you may distribute translations of the Document under the terms of section 4. Replacing Invariant Sections with translations requires special permission from their copyright holders, but you may include translations of some or all Invariant Sections in addition to the original versions of these Invariant Sections. You may include a translation of this License, and all the license notices in the Document, and any Warranty Disclaimers, provided that you also include the original English version of this License and the original versions of those notices and disclaimers. In case of a disagreement between the translation and the original version of this License or a notice or disclaimer, the original version will prevail.

If a section in the Document is Entitled "Acknowledgements", "Dedications", or "History", the requirement (section 4) to Preserve its Title (section 1) will typically require changing the actual title.

9. TERMINATION

You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Document except as expressly provided for under this License. Any other attempt to copy, modify, sublicense or distribute the Document is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

10. FUTURE REVISIONS OF THIS LICENSE

The Free Software Foundation may publish new, revised versions of the GNU Free Documentation License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns. See <http://www.gnu.org/copyleft/>.

Each version of the License is given a distinguishing version number. If the Document specifies that a particular numbered version of this License "or any later version" applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that specified version or of any later version that has been published (not as a draft) by the Free Software Foundation. If the Document does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published (not as a draft) by the Free Software Foundation.

How to use this License for your documents

To use this License in a document you have written, include a copy of the License in the document and put the following copyright and license notices just after the title page:

Copyright (c) YEAR YOUR NAME.

Permission is granted to copy, distribute and/or modify this document

under the terms of the GNU Free Documentation License, Version 1.2

or any later version published by the Free Software Foundation;

with no Invariant Sections, no Front-Cover Texts, and no Back-Cover Texts.

A copy of the license is included in the section entitled "GNU

Free Documentation License".

If you have Invariant Sections, Front-Cover Texts and Back-Cover Texts, replace the "with...Texts." line with this:

with the Invariant Sections being LIST THEIR TITLES, with the

Front-Cover Texts being LIST, and with the Back-Cover Texts being LIST.

If you have Invariant Sections without Cover Texts, or some other combination of the three, merge those two alternatives to suit the situation.

If your document contains nontrivial examples of program code, we recommend releasing these examples in parallel under your choice of free software license, such as the GNU General Public License, to permit their use in free software.